

POLITICI COMUNE ÎN UE

PARTEA 6:
POLITICA ÎN
DOMENIUL
CONCURENȚEI

1

POLITICA ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

I. CE ESTE
CONCURENȚA?

2

I. CONCURENȚA

- 1) DEX: "întrecere, rivalitate, luptă pentru întâietate"
- 2) DEX: "trăsătură esențială a economiei de piață, care reflectă rivalitatea, disputa dintre agenții economici cu privire la producția și vânzarea de bunuri și servicii similare sau substituibile în condițiile cele mai avantajoase pentru ei"

Diferite forme de competiție:

- prețuri
- calitatea serviciilor/produselor
- avantaj tehnologic

3

I. CONCURENȚA

CONCURENȚĂ CORECTĂ	CONCURENȚĂ INCORECTĂ
- producerea de bunuri de calitate	- fixarea prețurilor cu rivalii
- eficiența costurilor	- fixarea prețurilor sub nivelul costurilor
- optimizarea folosirii resurselor	- campanii de publicitate menite să denigreze produsele competiției
- adoptarea de tehnologii performante	- acordarea de subvenții
- investiții în cercetare și dezvoltare	- crearea unor bariere artificiale în calea accesului pe piață

4

I. CONCURENȚA

CONCURENȚA PERFECTĂ

CONCURENȚA IMPERFECTĂ

- monopol
- concurență monopolistă
- oligopol

5

I. CONCURENȚA

TIPURI DE CONCURENȚĂ	NUMĂR DE CUMPĂRĂTORI	NUMĂR DE VÂNZĂTORI	NATURA PRODUSELOR	BARIERE LA INTRAREA / IEȘIREA DE PE PIAȚĂ
CONCURENȚĂ PERFECTĂ	F. mare	F. mare	Produse identice	---
MONOPOL	F. mare	Unu	Produs unic	F. mari
CONCURENȚĂ MONOPOLISTĂ	F. mare	Mare	Diferențe minore	---
OLIGOPOL	F. mare	F. puțini		Mari

6

POLITICA ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

II. DE CE ESTE NECESARĂ?

7

II. POLITICA ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

INTEGRARE NEGATIVĂ:

- ❑ esența: eliminarea normelor naționale care îngreunează schimburile economice
- ❑ se poate realiza pe două căi:
 - acordul politic între guvernele țărilor membre cu privire la suprimarea unor bariere
 - principiul recunoașterii reciproce (ex. Casis de Dijon) → reglementările guvernelor statelor membre trebuie să aibă un efect echivalent în toate statele membre

INTEGRARE POZITIVĂ:

- ❑ esența: înlocuirea normelor naționale cu norme europene

8

II. POLITICA ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

ESENȚA:

- ❑ stabilirea unor standarde de conduită (nu urmărirea unor obiective tangibile)

PROBLEMA:

- ❑ pentru a putea fi competitive, firmele trebuie să suporte anumite costuri → firmele intră în diferite înțelegeri → **trebuie evaluat continuu în ce măsură aceste măsuri slăbesc sau întăresc competiția**

9

II. POLITICA ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

ÎNȚELEGERILE ÎNTRE FIRME

VERTICALE

- (între firme aflate pe diferite niveluri funcționale)
- pt. distribuție
 - pt. aprovizionare

ORIZONTALE

- (între firme care ar trebui să intre în competiție)
- acorduri cu privire la prețuri/producție
 - împărțirea pieței
 - licitații trucate

10

II. POLITICA ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

OBIECTIVE LA NIVEL EUROPEAN: protejarea concurenței împotriva denaturărilor cu scopul:

1. creării condițiilor pentru bunăstarea consumatorului
2. asigurării competitivității firmelor europene
3. susținerii pieței unice:
 - convergența între sisteme economice diferite
 - evitarea monopolizării unor sectoare ale pieței

11

II. POLITICA ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

MĂSURI ECONOMICE	MĂSURI JURIDICE
<p>SCOP: creșterea competitivității piețelor locale și naționale</p> <p>PRESUPUN măsuri de:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ politică industrială ☐ dereglementare și privatizare ☐ protecția consumatorului ☐ politică comercială 	<p>SCOP: stoparea practicilor anti-concurențiale</p> <p>PRESUPUN măsuri de:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ interzicere a înțelegerilor anti-competitive între firme ☐ interzicere a abuzului de poziție dominantă ☐ control al fuziunilor pentru a preveni dominația piețelor ☐ limitarea ajutoarelor de stat

12

II. POLITICA ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

AVANTAJE:

- garanție împotriva distorsionării pieței
- reducerea barierelor de intrare pe piață
- alocarea și utilizarea eficientă a resurselor
- pentru consumatori:
 - prețuri mai mici
 - calitate mai bună
 - aprovizionare suficientă

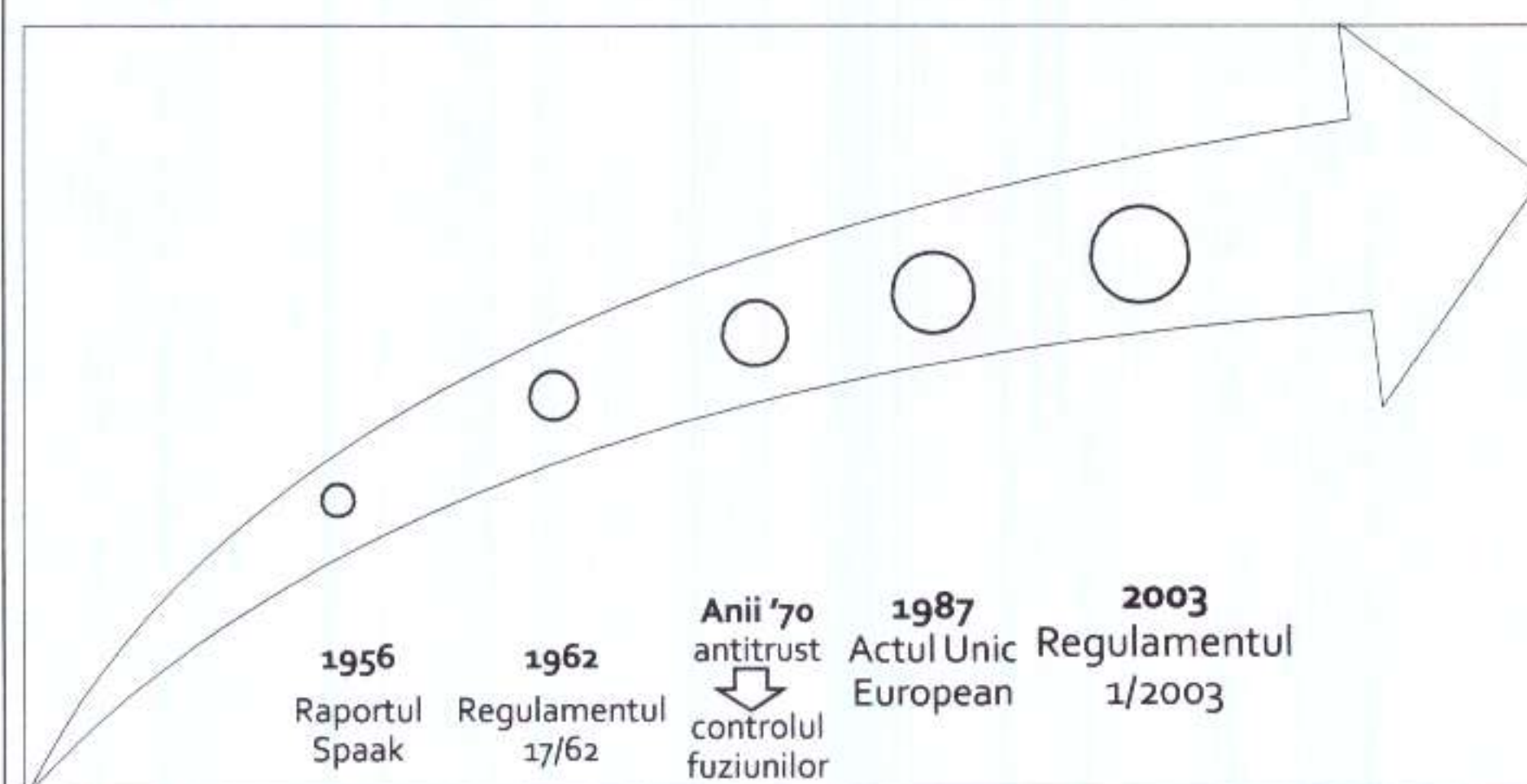
DEZAVANTAJE:

- restrângerea eficacității unor firme
- omogenizarea pieței
- limitarea dinamismului firmelor
- suprareglementarea

13

II. POLITICA ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

PRINCIPALELE ETAPE ÎN EVOLUȚIA POLITICII EUROPENE ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

14

POLITICA EUROPEANĂ ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

III. PILONII

15

III. PILONII POLITICII EUROPENE ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

PILONII POLITICII EUROPENE ÎN COMENIUL CONCURENȚEI

1. INTERDICȚIA ACORDURILOR ÎNTRE FIRME CARE LIMITEAZĂ CONCURENȚA (TFUE, ART. 101)
2. INTERZICEREA ABUZULUI DE POZIȚIE DOMINANTĂ (TFUE, ART. 102)
3. CONTROLUL FUZIUNILOR (REGULAMENTUL NR. 139/2004)
4. CONTROLUL AJUTOARELOR DE STAT (TFUE, ART. 107-108)
5. LIBERALIZAREA SERVICIILOR DE UTILITĂȚI (TFUE, ART. 106)

16

III. PILONII POLITICII EUROPENE ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

LUAREA DECIZIILOR

TFUE, ART. 103

(1) Regulamentele sau directivele utile în vederea aplicării principiilor prevăzute la articolele 101 și 102 se adoptă de către Consiliu, la propunerea Comisiei și după consultarea Parlamentului European.

OBS.

- procedura de consultare → rol limitat al Parlamentului European în luarea deciziilor
- politica în domeniul concurenței NU face obiectul procedurii de codecizie

17

III. PILONII POLITICII EUROPENE ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

IMPLICAREA ACTORILOR EUROPENI

1. **COMISIA EUROPEANĂ**
 - stabilirea agendei
 - identificarea soluțiilor
 - punerea în aplicare
 - monitorizare și evaluare
2. **CONSILIUL UE**
 - luarea deciziilor
3. **PARLAMENTUL EUROPEAN**
 - consultare → influență indirectă ca urmare a rolului care îi revine în:
 - **politica economică și monetară a UE** → controlul ajutoarelor de stat + impactul economic al normelor care țin de politica în domeniul concurenței
 - **piața internă și protecția consumatorilor** → eliminarea obstacolelor din calea celor 4 libertăți pe care se bazează piața unică + protejarea intereselor consumatorilor

18

III. PILONII POLITICII EUROPENE ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

IMPLICAREA ACTORILOR EUROPENI

4. **CONSILIUL EUROPEAN**
 - stabilirea orientărilor generale
 - influență asupra desemnării comisarului pentru politica în domeniul concurenței
5. **CURTEA DE JUSTIȚIE A UE**
 - rol judiciar → interpretarea și aplicarea uniformă a legislației în domeniul concurenței
 - sprijinită în demersurile sale de:
 - tribunalele naționale
 - Tribunalul de Primă Instanță → în probleme ce țin de politica în domeniul concurenței Curtea funcționează doar ca instanță de apel

19

III. PILONII POLITICII EUROPENE ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

REȚEAUA EUROPEANĂ ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

- ❑ formată din autorități naționale + Comisia europeană
- ❑ aplicarea uniformă a regulilor politicii în domeniul concurenței
- ❑ schimb de informații și bune practici

20

III. PILONII POLITICII EUROPENE ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

1. INTERDICȚIA ACORDURILOR ÎNTRE FIRME CARE LIMITEAZĂ CONCURENȚA

(acorduri anticoncurențiale → parte a politicii antitrust)

TFUE, ART. 101

(1) Sunt incompatibile cu piața internă și interzise orice acorduri între întreprinderi, orice decizii ale asocierilor de întreprinderi și orice practici concertate care pot afecta comerțul dintre statele membre și care au ca obiect sau efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței în cadrul pieței comune și, în special, cele care:

- (a) stabilesc, direct sau indirect, prețuri de cumpărare sau de vânzare;
- (b) limitează sau controlează producția, comercializarea, dezvoltarea tehnică sau investițiile;
- (c) împart piețele sau sursele de aprovizionare;
- (d) aplică condiții inegale la prestații echivalente;
- (e) condiționează încheierea contractelor de acceptarea de către parteneri a unor prestații suplimentare care nu au legătură cu obiectul acestor contracte.

21

III. PILONII POLITICII EUROPENE ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

1. INTERDICȚIA ACORDURILOR ÎNTRE FIRME CARE LIMITEAZĂ CONCURENȚA

- ☐ **OBIECTIV:** limitarea formării de înțelegeri monopoliste/carteluri între concurenții dintr-o anumită industrie (înțelegeri pe orizontală)
- ☐ **NU SUNT PERMISE**
 - fixarea prețurilor
 - limitarea producției
 - împărțirea pieței
- ☐ **EXCEPȚII:**
 - înțelegeri pe verticală
 - înțelegeri care promovează eficiența
 - înțelegeri care afectează un segment restrâns de piață
 - înțelegeri care permit creșterea eficienței produselor și serviciilor sau permit inovarea și îmbunătățirea acestora

22

III. PILONII POLITICII EUROPENE ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

1. INTERDICȚIA ACORDURILOR ÎNTRE FIRME CARE LIMITEAZĂ CONCURENȚA

□ ACTORI:

▪ **Comisia Europeană:**

- ✓ executiv: inițierea legislației aferente, elaborarea de "regulamente de exceptare pe categorii" (*block exemptions*)
- ✓ procuror & judecător: verificarea respectării legislației + dispunerea de măsuri

▪ **Consiliul UE:** legislativ

▪ **Curtea de Justiție a UE:** judiciar

□ JURISPRUDENȚĂ:

- "Cartelul lombard" (Austria, 2002): – înțelegeri între bănci cu privire la produsele și serviciile oferite

23

III. PILONII POLITICII EUROPENE ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

2. INTERZICEREA ABUZULUI DE POZIȚIE DOMINANTĂ (parte a politicii antitrust)

TFUE, ART. 102

Este incompatibilă cu piața internă și interzisă, în măsura în care poate afecta comerțul dintre statele membre, folosirea în mod abuziv de către una sau mai multe întreprinderi a unei poziții dominante deținute pe piața internă sau pe o parte semnificativă a acesteia.

Aceste practici abuzive pot consta în special în:

- (a) impunerea, direct sau indirect, a prețurilor de vânzare sau de cumpărare sau a altor condiții de tranzacționare inechitabile;
- (b) limitearea producției, comercializarea sau dezvoltarea tehnică în dezavantajul consumatorilor;
- (c) aplicarea în raporturile cu partenerii comerciali a unor condiții inegale la prestații echivalente, creând astfel acestora un dezavantaj concurențial;
- (d) condiționarea încheierii contractelor de acceptarea de către parteneri a unor prestații suplimentare care, prin natura lor sau în conformitate cu uzanțele comerciale, nu au legătură cu obiectul acestor contracte.

24

III. POLITICA EUROPEANĂ ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

2. INTERZICEREA ABUZULUI DE POZIȚIE DOMINANTĂ

- ❑ **OBIECTIV:** împiedicarea formării de oligopoluri sau, mai rar, monopoluri
- ❑ **NU ESTE PERMISĂ FOLOSIREA POZIȚIEI DOMINANTE PENTRU:**
 - practicarea unor prețuri prea mari
 - vânzarea la prețuri scăzute în mod artificial
 - legarea unui produs în mod artificial de altul în scopul vânzării mai facile a acestuia
 - oferirea de reduceri preferențiale anumitor clienți
- ❑ **EXCEPTATE:**
 - firmele implicate în activități de cercetare-dezvoltare
 - firmele din industria de apărare
 - firmele de pe piața muncii

25

III. POLITICA EUROPEANĂ ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

2. INTERZICEREA ABUZULUI DE POZIȚIE DOMINANTĂ

OBSERVAȚII:

1. *și Comisia, și guvernele europene sunt ambivalente în exercitarea competențelor: firmele mari*
 - au putere financiară
 - sunt reprezentative pentru capacitățile industriale naționale
 - pot investi în înalta tehnologie
 - pot concura pe piețele internaționale
2. *evaluare în două etape:*
 - poziție dominantă → 40% din piață
 - demonstrarea abuzului
3. *concept definit identic în legislația în domeniul concurenței din diferite țări; diferă:*
 - pragurile de la care se consideră că este vorba de o poziție dominantă
 - pragurile de la care se declanșează investigațiile
 - limitele dintre un business sănătos și unul în condiții de concurență monopolistă

26

III. POLITICA EUROPEANĂ ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

2. INTERZICEREA ABUZULUI DE POZIȚIE DOMINANTĂ

- ❑ **ACTORI:**
 - **Comisia Europeană:**
 - ✓ executiv: inițierea legislației aferente
 - ✓ procuror & judecător: verificarea existenței unor situații de "abuz" și "poziție dominantă" + emiterea unor ordonanțe de "încetare și abținere" (*cease and desist*)
 - **Consiliul UE:** legislativ
 - **Curtea de Justiție a UE:** judiciar
- ❑ **JURISPRUDENȚĂ:**
 - United Breweries (1978) → "poziție dominantă" = 40% din piață
 - Italian Flat Glas (1992) → conceptul de "poziție dominantă colectivă" (oligopol)
 - Microsoft (2004)

27

III. POLITICA EUROPEANĂ ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

3. CONTROLUL FUZIUNILOR

REGULAMENTUL (CE) NR. 139/2004 AL CONSILIULUI DIN 20 IANUARIE 2004

ART. 2 O concentrare are dimensiune comunitară în cazul în care:

- a. cifra de afaceri totală realizată la nivel mondial de toate întreprinderile implicate depășește 5000 de milioane EUR
- și
- b. cifra de afaceri totală realizată în Comunitate de către fiecare din cel puțin două întreprinderi implicate depășește 250 de milioane EUR, cu excepția cazurilor în care fiecare dintre întreprinderile implicate realizează mai mult de două treimi din cifra sa totală de afaceri la nivel comunitar într-unul și același stat membru.

28

IV. POLITICA EUROPEANĂ ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

3. CONTROLUL FUZIUNILOR

REGULAMENTUL (CE) NR. 139/2004 AL CONSILIULUI DIN 20 IANUARIE 2004

ART. 3 Se consideră că se realizează o concentrare în cazul în care modificarea de durată a controlului rezultă în urma:

- a. *fuzionării a două sau mai multe întreprinderi independente anterior sau părți ale unor întreprinderi*
- sau
- b. *preluării, de către una sau mai multe persoane care controlează deja cel puțin o întreprindere sau de către una sau mai multe întreprinderi, fie prin achiziționarea de valori mobiliare sau de active, fie prin contract sau prin orice alte mijloace, a controlului direct sau indirect asupra uneia sau mai multor întreprinderi sau părți ale acestora.*

ART. 4 Concentrările care au dimensiune comunitară definite în prezentul regulament trebuie notificate Comisiei înainte de punerea în aplicare și după încheierea acordului, anunțarea ofertei publice sau după preluarea pachetului de control.

29

IV. POLITICA EUROPEANĂ ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

3. CONTROLUL FUZIUNILOR

❑ **OBIECTIV:** împiedicarea formării de monopoluri și/sau oligopoluri

❑ **OBSERVAȚII:**

1. "Clauza germană": transferarea jurisdicției în domeniu către un stat membru (când piața este preponderent națională)
2. "Clauza olandeză": permite
 - autorităților naționale să solicite Comisiei să acționeze în numele lor
 - participanților la fuziune să ceară transferul cazului către Comisie
3. Evaluare în 2 etape:
 - verificarea existenței unei concentrări de dimensiuni comunitare
 - verificarea măsurii în care o concentrare ar putea "afecta semnificativ concurența efectivă pe piața comună sau pe o parte semnificativă a acesteia" (Para. 6)

NOTĂ: În esență, pe baza unor criterii economice (calculul cifrei de afaceri), spre deosebire de SUA, Marea Britanie, care se rezumă la a testa dacă este vorba despre o "reducere substanțială a concurenței".

30

III. POLITICA EUROPEANĂ ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

3. CONTROLUL FUZIUNILOR

□ ACTORI:

▪ Comisia Europeană:

- ✓ executiv: inițierea legislației aferente
- ✓ procuror & judecător:
 - trebuie notificată
 - verifică situații de "concentrare comunitară" și "poziție dominantă"
 - emiterea unor notificări de compatibilitate sau incompatibilitate
 - poate audia părțile / dispune inspecții / dispune amenzi

▪ Consiliul UE: legislativ

▪ Curtea de Justiție a UE: judiciar

□ JURISPRUDENȚĂ:

- GE/Honeywell (2001)

31

III. POLITICA EUROPEANĂ ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

4. CONTROLUL AJUTOARELOR DE STAT

TFUE, ART. 107

(1) Cu excepția derogărilor prevăzute de tratate, sunt incompatibile cu piața internă ajutoarele acordate de state sau prin intermediul resurselor de stat, sub orice formă, care denaturează sau amenință să denatureze concurența prin favorizarea anumitor întreprinderi sau a producerii anumitor bunuri, în măsura în care acestea afectează schimburile comerciale dintre statele membre.

32

III. POLITICA EUROPEANĂ ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

4. CONTROLUL AJUTOARELOR DE STAT

TFUE, ART. 107

(2) Sunt compatibile cu piața internă:

- a. ajutoarele cu caracter social acordate consumatorilor individuali, cu condiția ca acestea să fie acordate fără discriminare în funcție de originea produselor;
 - b. ajutoarele destinate reparării pagubelor provocate de calamități naturale sau de alte evenimente extraordinare;
- [...].

33

IV. POLITICA EUROPEANĂ ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

4. CONTROLUL AJUTOARELOR DE STAT

TFUE, ART. 107

(3) Pot fi considerate compatibile cu piața internă:

- (a) ajutoarele destinate să favorizeze dezvoltarea economică a regiunilor în care nivelul de trai este anormal de scăzut sau în care există un grad de ocupare a forței de muncă extrem de scăzut, precum și a regiunilor prevăzute la articolul 349, avându-se în vedere situația lor structurală, economică și socială;
 - (b) ajutoarele destinate să promoveze realizarea unui proiect important de interes european comun sau să remedieze perturbări grave ale economiei unui stat membru;
 - (c) ajutoarele destinate să faciliteze dezvoltarea anumitor activități sau a anumitor regiuni economice, în cazul în care acestea nu modifică în mod nefavorabil condițiile schimburilor comerciale într-o măsură care contravine interesului comun;
- [...].

34

III. POLITICA EUROPEANĂ ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

4. CONTROLUL AJUTOARELOR DE STAT

- ❑ **OBIECTIV:** împiedicarea distorsionării concurenței
- ❑ **OBSERVAȚII:**
 1. prevederi mai puțin clare
 2. se referă la toate formele de asistență, inclusiv scutiri de taxe, achiziții preferențiale, împrumuturi și chiar garanții de împrumuturi

35

III. POLITICA EUROPEANĂ ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

4. CONTROLUL AJUTOARELOR DE STAT

- ❑ **ACTORI:**
 - **Comisia Europeană:**
 - ✓ executiv: inițierea legislației aferente
 - ✓ procuror & judecător:
 - trebuie notificată cu privire la toate ajutoarele de stat acordate
 - verificarea existenței unor situații de compatibilitate sau incompatibilitate
 - poate solicita informații suplimentare / dispune amenzi
 - **Consiliul UE:** legislativ
 - **Curtea de Justiție a UE:** judiciar
- ❑ **JURISPRUDENȚĂ:**

36

IV. POLITICA EUROPEANĂ ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

5. LIBERALIZAREA SERVICIILOR DE UTILITĂȚI

TFUE, ART. 106

(1) În ceea ce privește întreprinderile publice și întreprinderile cărora le acordă drepturi speciale sau exclusive, statele membre nu adoptă și nu mențin nicio măsură care contravine normelor tratatelor și, în special, celor prevăzute la articolul 18 și la articolele 101-109.

(2) Întreprinderile care au sarcina de a gestiona serviciile de interes economic general sau care prezintă caracter de monopol fiscal se supun normelor tratatelor și, în special, regulilor de concurență, în măsura în care aplicarea acestor norme nu împiedică, în drept sau în fapt, îndeplinirea misiunii speciale care le-a fost încredințată. [...]

37

POLITICA ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

CONCLUZII

38

CONCLUZII

TENDINȚE RECENTE (după adoptarea Regulamentului de modernizare din 2003)

- ❑ **descentralizare** → transferarea unor prerogative importante în privința punerii în aplicare către autoritățile naționale în domeniu ANC (mai ales legislația antitrust); coordonarea DG COMP
- ❑ **americanizare** (după 2004) → deplasarea centrului de greutate al politicii dinspre aspectele economice (analiza economică) către cele juridice (efectele asupra competiției) → impunerea treptată a unor mecanisme de aplicare de tip american (îmbrățișarea curentului neoliberal)

OBS. În contextul crizei din 2008, revenire la preferința pentru măsuri de politică economică

Consecințe ale expunerii politicii spre curentele neoliberale:

- preferințe mai accentuate pentru liberalizare
- renunțarea la abordarea acestei politici din prisma economiei sociale de piață